Terugblik kenniscafé samenwerking en governance

Hoe kunnen we in het landelijk gebied werken aan duidelijke doelen en tegelijkertijd ruimte houden voor ondernemerschap en oplossingen die passen bij een gebied?

Daarover gingen we tijdens het kenniscafé over samenwerking en governance op 17 november in gesprek. Het kenniscafé is onderdeel van het project Samen voor Ruimte en Resultaat. Met deze bijeenkomsten brengen we kennis, praktijkervaring en verschillende perspectieven bij elkaar. Niet om vooraf één oplossing te kiezen, maar om samen te onderzoeken welke principes en werkwijzen bruikbaar kunnen zijn voor Flevoland.

De knoop ontwarren
Harm Borgers, jurist en medeauteur van het rapport *Van verwarring naar verbinding*, nam ons mee in zijn kijk op de juridische kant van het stikstofvraagstuk.

Zijn centrale boodschap was om scherper onderscheid te maken tussen de verschillende onderdelen uit artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Lid 1 gaat over het in stand houden van natuur. Lid 2 gaat over het voorkomen van verslechtering van de natuur en het nemen van passende maatregelen. Lid 3 gaat over het toetsen van plannen en projecten, waarbij mitigerende maatregelen nodig kunnen zijn. Volgens Harm Borgers zijn deze opdrachten in de praktijk te sterk met elkaar verknoopt geraakt. Door ze beter uit elkaar te halen, wordt duidelijker welke opgave er ligt en wie waarvoor verantwoordelijk is.
Daarbij is het volgens hem ook belangrijk onderscheid te maken tussen ecologische, milieukundige, technische en economische vraagstukken. Natuurherstel is een ecologische opdracht. Milieugebruiksruimte vraagt om een milieukundige benadering. Het oplossen van het stikstofprobleem is volgens hem een technisch en economisch vraagstuk.

Het vraagt ook om een heldere rolverdeling. Het Rijk stelt landelijke kaders. De provincie vertaalt deze naar het gebied en heeft een belangrijke verantwoordelijkheid voor de natuur. Voor provincies betekent dit volgens Harm Borgers ook dat natuurherstelplannen goed tegen het licht moeten worden gehouden. Binnen die kaders kunnen ondernemers, natuurorganisaties en andere partijen vanuit hun eigen rol bijdragen aan de doelen, waarbij ruimte is voor oplossingen die passen bij het bedrijf én het gebied. Harm Borgers roept provincies nadrukkelijk op om hierin hun 'beslissingsruimte' te pakken.

Van regels naar doelen
Johan de Kleuver, ontwikkelaar van het Markemodel, liet vervolgens zien hoe een andere manier van sturen er in de praktijk uit kan zien. Het Markemodel zet zich daarbij niet af tegen het bestaande systeem, maar kiest andere uitgangspunten.

Waar de huidige sturing veelal bestaat uit middelvoorschriften, generieke regels en verschillende partijen die afzonderlijk sturen, werkt het Markemodel vanuit gebiedsgerichte doelsturing, maatwerk en samenwerking.

Doelen voor onder andere lucht, water en land worden vertaald naar een Regionaal OmgevingsPlan. Daarbij kunnen per regio andere accenten worden gelegd. De situatie in het ene gebied is immers niet hetzelfde als in het andere.

Agrarisch ondernemers werken vervolgens met een beperkte set KPI's. Iedere deelnemer maakt samen met een adviseur een BedrijfsOntwikkelPlan. Daarin komen de analyse van het bedrijf, het handelingsperspectief en concrete acties samen. Jaarlijks wordt gekeken naar de voortgang en kan worden bijgestuurd. Via een dashboard kunnen ondernemers hun resultaten bovendien vergelijken met een regionale benchmark.

Een belangrijke rol is weggelegd voor de dialoog in het gebied. Via de Boerenraad en Markeraad kunnen agrarisch ondernemers, publieke partijen en private partijen met elkaar gesprekken voeren over doelen en de manier waarop die samen bereikt kunnen worden.

Wat betekent dit voor Flevoland?
Interessant was dat beide verhalen vanuit een andere invalshoek uiteindelijk vergelijkbare vragen oproepen. Tijdens de middag werd duidelijk dat het Markemodel nog vastloopt op de ruimte in regelgeving. Die ruimte is nog niet geboden, terwijl deze juist als de belangrijkste prikkel voor ondernemers werd gezien om mee te doen. In de sessie is voorzichtig verkend of de combinatie van het Markemodel en de juridische benadering van Harm Borgers mogelijkheden biedt om die ruimte wel te laten ontstaan. Dat is nog geen conclusie, maar er bleek volop animo om dit verder te verkennen.

Hoe zorgen we voor heldere doelen en verantwoordelijkheden? Hoe voorkomen we dat verschillende opgaven en instrumenten onnodig door elkaar gaan lopen? En hoeveel ruimte kunnen we vervolgens bieden om binnen die doelen oplossingen te kiezen die passen bij het bedrijf én het gebied?

Daarbij hoeven we niet bij nul te beginnen. Een van de vragen die Johan de Kleuver specifiek aan Flevoland meegaf was: **welke effectieve sociale samenhang bestaat hier al en hoe kunnen we daarop voortbouwen?** Ook benoemde hij vraagstukken die specifiek relevant kunnen zijn voor Flevoland, zoals gewasbeschermingsmiddelen in de akkerbouw, waterbeschikbaarheid bij droogte en de wisselwerking tussen veehouderij en akkerbouw.

Dat past bij de manier waarop we in Flevoland met Samen voor Ruimte en Resultaat willen werken. Niet een model van elders kopiëren, maar onderzoeken welke bouwstenen bruikbaar zijn voor onze eigen gezamenlijke aanpak en wat daarvoor nodig is van overheden, agrarisch ondernemers en andere partijen.

We gaan verder met het kenniscafé natuur.
De vragen en inzichten uit het kenniscafé nemen we mee in de verdere uitwerking van Samen voor Ruimte en Resultaat.

Bij het volgende kenniscafé op 1 december a.s. tussen 12:00 – 14:30 richten we ons op natuur. Dan gaan we verder in op basiskwaliteit natuur en het monitoren van natuurherstel. Scipio van Lierop (LVVN) vertelt over het recent gepubliceerde kennisdocument *Basiskwaliteit Natuur in het Landelijk Gebied*. Klaas Jan Arkema (Ecogroen) deelt zijn praktijkervaring met het monitoren van natuur in Drenthe. Daarmee krijgt een onderwerp dat ook in het verhaal van Harm Borgers nadrukkelijk naar voren kwam verdere verdieping.

Daarom nodigen we jullie graag uit om ook de volgende keer weer aan te sluiten. Want uiteindelijk wordt de aanpak voor Flevoland sterker als kennis van experts, overheden en de praktijk vanaf het begin bij elkaar komt.

Bij deze terugkoppeling sturen we ook de presentaties van Harm Borgers en Johan de Kleuver mee.